

Ympäristövaliokunta
Eduskunta

Viite: Ympäristövaliokunta perjantai 08.11.2024 klo 09.30 / HE 147/2024 vp / Lausuntopyyntö

Asia: HE 147/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi merituulivoimasta talousvyöhykkeellä ja siihen liittyviksi laeiksi

Suomen Hyötytuuli Oy:n lausunto ympäristövaliokunnalle

Suomen Hyötytuuli Oy kiittää ympäristövaliokuntaa lausuntopyynnöstä. Yhtiön 1.9.2024 tapahtuneen kokonaisjakautumisen myötä asiassa lausuvat yhdessä jakautumisessa syntyneet Suomen Hyötytuuli Oy, Tahkoluoto Offshore Oy ja Arenso Oy.

Suomen Hyötytuuli on lausunut työ- ja elinkeinoministeriön lainsäädäntöhankkeeseen (VN/12957/2023) 27.6.2024 (liite 1). Suomen Hyötytuuli on myös esittänyt työ- ja elinkeinoministeriölle muutoksia nykyiseen vesilakiin (liite 2) harkittavaksi osana merituulivoiman sääntelykehikon ajantasaistamista.

Kun merituulivoiman ohjausmekanismeja ja alaan liittyvää lainsäädäntöä ollaan kehittämässä, tärkeää on keskittyä tarkastelemaan Suomen merituulivoimaan vaikuttaviin tekijöihin keskittymättä ainoastaan Suomen talousvyöhykkeeseen. Aluevesille sijoittuvien merituulivoimahankkeiden toteutettavuuden varmistamisen tulisi olla ensisijainen tavoite, sillä aluevesillä merituulivoimahankkeita on jo suunnitteilla noin 10 000 megawattia ja nämä hankkeet ovat keskimäärin taloudellisesti kannattavampia kuin talousvyöhykkeen hankkeet. Talousvyöhykkeen parhaimmatkin hankealueet sijaitsevat hyvin kaukana rannikosta, mikä tekee voimaloiden rakentamisesta, operoinnista ja sähkönsiirrosta kallista.

Merituulivoiman kiinteistövero

Merituulivoimaa koskevan kiinteistöveron määräytymisen perusteita on tarpeen päivittää ensi tilassa Suomen aluevesien osalta. Talousvyöhykkeellä kiinteistöveron ratkaisu on myös tarpeen ennen kilpailuttamista, koska nykyisen mallin soveltaminen sinne tekee investoinneista lähes mahdottomia.

Merituulivoimaloiden perustusten ja merenpohjan rakennustöiden hinta kasvavat voimakkaasti vedensyvyyden kasvaessa useasta syystä. Voimaloiden meriperustusten massa kasvaa nopeasti syvyyden funktiona. Lisäksi merioperaatiot muuttuvat haastavammiksi (mm. raskaammat nostot ja suurempi ruoppaussyvyys) ja merenpohjan muokkaustarve lisääntyy

paksumpien pehmeiden, ei-kantavien sedimenttikerrosten vuoksi, jolloin myös massanvaihtoihin tarvittavan kivimurskeen tarve on suurempi.

Perustusten ja merenpohjan rakentamisen kustannusten ollessa hyvin merkittävä osa merituulivoimahankkeen investointikustannuksista voimalahankinnan ohella, on kiinteistöveron verokantaan laskettava osuus huomattava.

Vesilaki ja merituulivoiman vesitalouslupa

Merituulivoiman rakentaminen edellyttää vesilain (587/2011) mukaista vesitalouslupaa. Laki on kuitenkin laadittu erityyppisille hankkeille, jotka sijoittuvat tyypillisesti rannan tuntumaan ja jotka ovat alueellisesti tarkkarajaisia. Vesilain lupamenettely ei kuitenkaan sovellu merituulivoimahankkeille, minkä vuoksi lakia olisi tarpeen päivittää esimerkiksi tunnistamalla merituulivoima laissa omana hanketyyppinä.

Olennaiset vesilain kehittämiskohteet liittyvät mahdollisuuteen hakea ja myöntää vesitalouslupa nykyistä aikaisemmassa vaiheessa:

- hankesuunnitelmilta lupahakemukseen vaaditun tarkkuustason vähentäminen, kun suunnitelmien tarkentumisella ei ole vähäistä suurempaa vaikutusta lupaa myönnettäessä tarkasteltaviin seikkoihin
- suunnitelmien tarkentumisen mahdollistavan jouston lisääminen lainvoimaisen luvan valvontavaiheessa
- vaihtoehtojen suunnitelmien ja varasuunnitelmien esittämisen mahdollistaminen hakemuksella
- toistaiseksi voimassa olevan luvan toteuttamiseen ryhtymisen ja valmiiksi saattamiseen liittyvien määräaikojen pidentäminen.

Asiaa on kuvattu perusteellisemmin liitteessä 2.

Merituulivoiman ympäristövaikutukset

Merituulivoima on alueidenkäytön näkökulmasta hyvä energiantuotantomuoto, sillä tuotantoalueet sijoittuvat etäälle yksityisestä maanomistuksesta, eikä alueilla ole pääsääntöisesti muuta paikkaan tiukasti sidottua maankäyttöä. Kauppamerenkulun ja kaupallisen kalastuksen edellytysten varmistaminen on tärkeää, ja näiden yhteensovittaminen merituulivoiman kanssa on tehtävissä parhaiten kilpailutettavien merituulivoima-alueiden valinnan yhteydessä viranomaistyönä.

Merituulivoiman rakentamisessa merkittävät vaikutukset aiheutuvat merenpohjan muokkaamisesta perustuksille sopivaksi sekä ruopattujen maamassojen läjittämisestä meriläjitsoalueelle. Lisäksi vähäisiä vaikutuksia syntyy merikaapelien suojaamisesta kaapeliojiin.

Rakentamisajan vaikutukset syntyvät pääasiassa ruoppauksen ja läjityksen aiheuttamasta veden samentumisesta ja sedimentaatiosta sekä rakennustyön melusta. Tuotannon

aikaiset vaikutukset meriluonnolle ja ympäristölle ovat varsin vähäisiä. Esimerkiksi linnustoon kohdistuvia vaikutuksia on mahdollista lieventää lintututkalla. Ulkomerellä lintujen määrä on myös vähäisempi kuin rannikon tuntumassa.

Suomen meriluonnon arvoalueet, mukaan lukien uhanalaiset luontotyytit ja lajit, sijoittuvat erityisesti rannan tuntumaan ja avomeren matalille riutoille (Suomen ekologisesti merkittävät vedenalaiset meriluontoalueet (EMMA), Suomen ympäristökeskuksen raportteja 8/2020). Merituulivoimarakentaminen puolestaan sijoittuu tulevaisuudessa vähintään 15 m syvyisille alueille, joiden lajisto ja luontoarvot ovat suhteellisen vähäisiä valon puutteen vuoksi. Huomionarvoista on, että monet arvoalueet sijoittuvat sisäsaaristoon, mataliin lahtiin, jokisuihin tai matalikoille, joiden absoluuttiset pinta-alat ovat pieniä suhteessa avomeren merenpohjan laajoihin elinympäristöihin. Näin ollen merituulivoimarakentamisen aiheuttama merenpohjan menetys jää luontotyyppien pinta-alaan suhteutettuna vähäiseksi. Olennaista onkin keskittyä huomioimaan rannikon tuntumassa sijaitsevat herkätkohteet.

Maatuulivoimassa maankäyttö kohdistuu metsiin ja haja-asutusalueiden ympäristöön. Vastaavan energian (vuosituotanto, MWh) tuottamiseksi maatuulivoimalla tarvitaan suuruusluokaltaan noin 3-kertainen määrä voimaloita, sillä maatuulivoimaloiden pienempi yksikköteho ja maa-alueiden heikompi tuulusuus luovat etua merituulivoimalle myös maankäytön näkökulmasta. Erityisesti eroa syntyy luonnon monimuotoisuuden ja hiilensidonnan osalta. Asiaa on havainnollistettu taulukossa 1.

Taulukko 1. Maa- ja merituulivoiman maankäyttö, kun vuosituotanto on vakioitu (talousvyöhyke karkeampi arvio gravitaatioperustuksella).

	Energia (MWh/v)	Teho (MW)	Voimalat (kpl)	Raivattavan alueen pinta- ala (ha)	Kiinteistövero, elinkaari, 75 % jälleenhankinta- arvo (€)	Kiinteistövero, elinkaari, ehdotetulla 35 % jälleen- hankinta-arvolla (€)
Merituulivoima (yli 15 m syvässä, 15 km rannasta)	2 800 000	800	38	60	500 000 000	233 000 000
Merituulivoima (talousvyöhyke, yli 50 m syvässä, >30 km rannasta)	2 800 000	800	38	120	850 000 000	405 420 000
Maatuulivoima (metsä, suo ym.)	2 800 000	960	120	210	181 452 001	181 452 001

Alueiden valinta

Kilpailutettavat alueet tulee valita huolella osana koko Suomen merialueen tarkastelua, jossa huomioidaan aluevesien ja talousvyöhykkeen tunnistetut hankkeet sekä muut alueiden käyttöä rajoittavat tekijät, kuten talvimerenkulku ja maanpuolustus.

Kilpailutettavien alueiden tulee myös olla teknis-taloudellisesti toteutettavissa – yhtiön näkemyksen mukaan valtaosa mielenkiintoa herättäneistä talousvyöhykkeen alueista ei ole markkinaehtoisesti toteutettavissa tulevalla vuosikymmenellä.

Kilpailutuksen järjestäminen

Kilpailutus on syytä järjestää siten, että suomalaisilla yrityksillä on tosiasiallinen mahdollisuus menestyä. Esivalintakriteerien tai varsinaisen kilpailutuksen pisteytettävien kriteerien ei tulisi olla sellaisia, että ne lähtökohtaisesti estävät suomalaisia yrityksiä osallistumasta ja menestymästä. Suomalainen meriteollisuuden, hankekehityksen ja teollisuushankkeiden osaaminen on korkealuokkaista, ja edellytyksiä merituulivoimahankkeiden hallittuun läpivientiin löytyy Suomesta.

Liitteet

Liite 1. Suomen Hyötytuuli Oy: lausunto 27.6.2024

Liite 2. Suomen Hyötytuuli Oy:n näkemys vesilain soveltamisesta merituulivoimarakentamisessa, 1.3.2024